تدوین واجرای برنامه آموزش اصول احیای قلبی ریوی (CRP) در دوره دکتری پزشکی عمومی و تخصصی

دکتر مصطفی شاهرضایی[1]، دکتر ایرج میرزایی دیزگاه

محل اجرای فرایند: دانشکده پزشکی
نام دانشگاه: دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران (آجا)
تاریخ اجرا: از سال ۱۳۷۵ تا کنون

مقدمه و بیان مسئله (بیان اهمیت، ضرورت و کاربرد انجام فرآیند براساس نیاز سنجی‌های انجام شده)

احیای قلبی – ریوی (CRP) فرآیندی است که طی آن سعی می‌گردد تا با احیای دو عضو حیاتی بدن یعنی قلب و ریه ادامه زندگی برای بیمار میسر گردد. این فرآیند شامل سلسله اعمالی است که توسط افراد آگاه و حاضر در صحنه برای بازگرداندن عملکرد این دو عضو حیاتی صورت گرفته و سعی می‌شود تا گردش خون و تنفس بیمار را تا زمانی که وضعیت وی به زندگی بدون کمک امدادگر و یا مرگ حتمی نرسیده، به طور مصنوعی برقرار نگه دارند. به عبارت دیگر نجات جان انسان در لحظات بحرانی جدال مرگ و زندگی، تنها وابسته به دانش و آگاهی از CRP و چیره دستی افراد حاضر بر بالین او می‌باشد. اعمالی که باید در ثانیه‌هایی که هرگز تکرار را نمی‌شناسند صورت پذیرند. در این شرایط پزشک و افراد حاضر بر بالین، فرصت مطالعه و مشاوره با همکاران دیگر خود را ندارند و باید هرچه زودتر با اتکا به علم و تجربه خود به یاری بیمار بشتابند. آمار بسیاری از کشورها نشان می‌دهد که با ارتقا آموزش CRP به عموم مردم به خصوص اعضای گروه پزشکی در سه سطح پایه، پیشرفته و مداوم، می‌توان میزان مرگ و میر ناشی از حوادث قلبی – ریوی را تا میزان قابل ملاحظه‌ای کاهش داد.

اهمیت نقش آگاهی از اصول احیای قلبی – ریوی در حفظ حیات انسان‌ها به حدی است که در بسیاری از کشورهای پیشرفته دنیا آموزش همگانی CRP در شهرهای بزرگ انجام گرفته و در برخی از این شهرها، بیشتر از ۴۰ درصد افراد بالای ۱۲ سال آموزش مقدماتی CRP را گذرانده‌اند. بررسی‌های ما نشان داد که حتی آگاهی کادر پزشکی از اصول CRP به گونه قابل توجهی ناکافی بوده و ضرورت توجه بیشتر به آموزش مستمر CRP و بازآموزی فوریت‌های پزشکی در تمام مقاطع تحصیلی از جمله در دوران دانشجویی به چشم می‌خورد و لذا ضرورت تدوین و اجرای برنامه آموزشی اصول CRP همگانی و در وهله نخست در دانشجویان پزشکی عمومی و تخصصی در اولویت قرار دارد.

هدف و اهداف اختصاصی

هدف کلی

تدوین واجرای برنامه آموزش اصول احیای قلبی ریوی (CRP) در دوره دکتری پزشکی عمومی و تخصصی

اهداف اختصاصی

۱ـ بررسی میزان آگاهی دانشجویان پزشکی دوره کارورزی و

۱ـ عضو هیئت علمی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-20]

دستیاری از اصول مقدماتی و پیشرفته احیای قلبی- ریوی
۲ـ تدوین برنامه آموزشی اصول احیای قلبی ریوی (CRP) جهت دانشجویان پزشکی عمومی و تخصصی
۳ـ تدوین کتاب جهت آموزش همگانی CRP
۴ـ اجرای برنامه آموزشی اصول احیای قلبی ریوی (CRP) جهت دانشجویان پزشکی عمومی و تخصصی
۵ـ کاهش مرگ ومیر ناشی از حوادث قلبی – ریوی

روش اجرا

جهت بررسی میزان آگاهی دانشجویان پزشکی دوره کارورزی و دستیاری از اصول مقدماتی و پیشرفته احیای قلبی – ریوی، در یک مطالعه مقطعی از نوع سنجشی – توصیفی، بر اساس آخرین منابع و کتب معتبر، ۴۳ سوال چند گزینه‌ای در قالب ۶ فاکتور اساسی و مهم CRP (اصول اولیه درمان، اصول پایه و مقدماتی در احیا، اصول دارو و مایع درمانی، اصول کاربرد الکتروشوک، برخورد صحیح با مشکلات حین انجام CRP، عوارض حین و بعد از انجام CRP) تدوین و جهت روایی و اعتباربخشی در سه نوبت مورد پیش آزمایی قرار گرفت. سپس ۴۹۷ کارورز و دستیار از ۱۰ بیمارستان آموزشی شهر تهران مورد ارزیابی قرار گرفت.

کتاب "احیای قلبی – ریوی" بر اساس کتب و مقالات معتبر در زمینه CRP از جمله رفرنس‌های انجمن قلب آمریکا (AHA) تدوین گردید و توسط انتشارات تیمورزاده انتشار یافت. همچنین اسلایدهای در قالب PowerPoint تهیه گردید.

برنامه‌های کارگاه آموزشی یک روزه CRP مقدماتی و پیشرفته (بر مبنای کتاب و اسلایدهای فوق) درSkill lab برای کارورزان و دستیاران طراحی و از سال ۱۳۷۵، ۸۴ بار در دانشگاه‌های مختلف اجرا گردید و همچنین در برخی از دانشگاه‌ها، کارگاه‌های CRP در دوره کارورزی و سال اول دستیاری برگزار می‌گردد.

جهت آموزش همگانی CRP، قرار است به زبان ساده‌تر، کارگاه‌هایی در مراکز فرهنگی مثل مساجد و فرهنگسراها و همچنین مراکز آموزشی برگزار گردد.

نتایج شامل پیامدهای اجرا و محصول یا بروندادهای فرایند

بررسی اولیه نشان داد که در کشور ما علاوه بر ناآشنا بودن عموم مردم با اصول احیای قلبی – ریوی، آگاهی کادر پزشکی نیز از ضریب اطمینان کافی برخوردار نبوده و توجه بیشتر به آموزش مستمر CRP و بازآموزی فوریت‌های پزشکی در تمام مقاطع تحصیلی از جمله در دوران دانشجویی مورد تأکید می‌باشد. حاصل این فرآیند تدوین کتاب و تهیه اسلایدهای مفید در زمینه CRP و برگزاری کارگاه‌های اجباری (در برخی دانشگاه‌ها) برای کارورزان و دستیاران در Skill lab و برگزاری ۸۴ دوره کارگاه در اغلب دانشگاهای علوم پزشکی بود.

مهم‌ترین برونداد این فرآیند در آینده افزایش میزان آگاهی و مهارت کادر پزشکی در احیای قلبی – ریوی که باعث کاهش میزان مرگ و میر ناشی از حوادث می‌گردد می‌باشد.

سطح اثرگذاری (دانشگاه، کشوری، بین المللی)

با توجه به تجربه موفق این فرایند می‌توان این کارگاه‌ها را در تمام دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت و علوم و همچنین مدارس برگزار نمود. همچنین اثرات ناشی از آن در ارتقا سلامت جامعه و کاهش مرگ ومیر ناشی از حوادث در آینده نمود خواهد یافت.

انطباق سیاست‌های بالادستی (فرایند تا چه حد کشور را با هدف مرجعیت علمی در منطقه نزدیک می‌کند)

از آنجا که مهم‌ترین موضوع‌های نقشه جامع علمی سلامت کشور جمهوری اسلامی ایران تاکید بر مدیریت، فن آوری‌های نوین و بهره‌وری در نظام سلامت براساس سند چشم انداز بیست ساله ۱۴۰۴ تاکید دارد و هدف نهایی از استقرار این سند

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-20]

ملی دست یابی به نظام سلامتی در خورشان ملت مسلمان ایران و استقرار نظام جامع کیفیت و حاکمیت بالینی در زمینه‌های گوناگون نظام سلامت می‌باشد و این فرایند با حصول اهداف خود کاملا منطبق بر سند نقشه جامع علمی سلامت کشور جمهوری اسلامی ایران به خصوص راهبرد کلان ۱۱ (جهت دهی به چرخه علم و فناوری برای ایفای نقش موثرتر در حوزه علوم پزشکی و سلامت) و در جهت استقرار حاکمیت و رهبری در نظام آموزشی در رشته پزشکی است.

این فرایند طبق موارد زیر در انطباق با نقشه جامع علمی کشور می‌باشدکه شامل:

الف. بخش ۲-۱ چشم انداز علم و فن آوری جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی

ب. بخش ۲-۳ اهداف بخشی نظام علم، فن آوری و نوآوری کشور

ج. بخش ۳-۲ اولویت‌های علم و فن آوری کشور (در اولویت‌های الف و ب قرار می‌گیرد)

د. بخش ۴-۱ راهبردهای کلان توسعه علم وفن آوری در کشور (راهبرد کلان۳، ۱۱ و ۱۳)

نتیجه گیری شامل چالش‌ها و مشکلات اجرایی فرایند

ازآنجایی که اجرای این فرآیند به امکانات مالی زیادی نیاز ندارد با مدیریت صحیح آموزشی و با هزینه اندک قابل اجرا است. قابلیت اجرای این برنامه هم در آموزش‌های آکادمیک و هم پس از فراغت از تحصیل بالاست.

معرفی فرایند در نشریات علمی یا ارائه کار در مجامع علمی

۱ـ تدوین و چاپ کتاب "احیای قلبی –ریوی CRP" انتشارات تیمورزاده در سال ۱۳۷۴ به تیراژ ۴۴۰۰ جلد

۲ـ ارائه در دهمین کنگره بیماری‌های قلبی عروق ایران و اولین کنگره preventive cardiology مدیترانه شرقی به صورت سخنرانی تحت عنوان "A study of the medical staff's performance and attitude when confronted with a case of CRP"

۳ـ چاپ مقاله تحت عنوان "بررسی میزان آگاهی کادر پزشکی از اصول احیای قلبی –ریوی CRP" مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران سال پنجاه و ششم شماره ۱ (۱۳۷۷) ۱۰۲-۹۹

۴ـ اجرای ۸۴ کارگاه CRP در دانشگاه‌های علوم پزشکی توسط صاحبان فرایند

۵ـ اجرای کارگاه CRP در برخی از دانشگاه‌ها از جمله علوم پزشکی تهران در دوره کارورزی و دستیاری

تائیدیه‌های مربوطه و ارزشیابی فرایند

در EDO دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی آجا موجود است. همچنین اجرای ۸۴ بار کارگاه در دانشگاه‌های مختلف و اجرای آن در برخی از دانشگاه‌ها می‌تواند تائیدی بر موفق بودن فرایند باشد.

قابلیت تعمیم و اجرا در سایر مراکز آموزشی

نتایج به دست آمده به تمام مراکز آموزشی قابل تعمیم است.

استمرار (استمرار اجرای فرایند در برنامه‌های جاری آموزشی)

نتایج این فرایند از سال ۱۳۷۵ تا کنون در برخی از دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور اجرایی شده است.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-20]